

Blahopřání a poděkování Janu Květovi k jeho 85. narozeninám

Koncem léta 26. srpna 2018 oslavil ve skvěle duševní svěžesti 85 let náš dlouholetý spolupracovník v Botanickém ústavu AV ČR v Třeboni RNDr. Jan Květ, CSc., řečený Hony. V naší zemi i na Slovensku je jen málo botaniků, kteří by ho neznali. Oběma autorům tohoto příspěvku se poštěstilo, že mohli ve společnosti této vědecko-pedagogicky a organizačně významné i lidsky mimořádné osobnosti strávit část svého života, a jsou za to velice vděční. Vzhledem k všestranným zásluhám jubilanta o vědu a vzdělanost v naší zemi, stále pracovní aktivitě i k jeho vysokému věku a popularitě byla k jeho jubileím napsána řada článků, v nichž je podrobně popsána jeho vědecká, pedagogická, organizační i veřejná činnost. Chtěli bychom se zde proto zaměřit hlavně na lidské stránky jeho osobnosti a pár našich vzpomínek.

Pro Honyho je a bylo příznačné, že dychtí-vě a aktivně přijímá poznání i jiných vědních oborů. Hony už jako gymnazista projevoval velký zájem o biologii a zejména fyziologii rostlin. Existuje poučná historka, když jeho otec akademik Květ (historik umění) se koncem 40. let zeptal svého kolegy, akademika Silvestra Práta, významné poválečné osobnosti fyziologie rostlin na UK, jak by se měl jeho syn připravit nejlépe na univerzitní studium fyziologie rostlin. S. Prát mu odpověděl: „Když chce studovat fyziologii rostlin, tak ať má co největší znalosti matematiky, fyziky a chemie“. Kéž by se touto výbornou radou řídili i dnešní studenti! Hony se vždy snažil co nejvíce chodit na přednášky kolegů, často i na odlehlá témata, a někdy i přes zdánlivý spánek si dělal podrobné poznámky a co nejvíce s přednášejícími diskutoval, aby se něco nového dozvěděl. Pro Honyho to představovalo také úctu k přednášejícím a kolegialitu. V posledních desetiletích sledujeme naopak dosti nerozumný a krátkozraký přístup zejména mladé vědecké generace, která chodí pouze na tématicky blízké přednášky, protože ostatní jsou „ztrátou času“.

Hony ovládá více nebo méně aktivně šest cizích jazyků a doslovně pro něj platí zásada Komenského: „Kolik umíš jazyků, tolikrát jsi člověkem“. Hony byl a je velkým člověkem a jeho mimořádné jazykové znalosti by nedošly takového uplatnění, kdyby nebyl současně i neobyčejně ochotným, nezištným a přátelským člověkem pomáhajícím všem, kteří to potřebovali. Mnoho mladších kolegů si teď jistě vzpomene, jak jim Hony obětavě – často při jízdě vlakem nebo autobusem – opravoval trpělivě angličtinu jejich prvních článků. Hony měl už od 60. let četné osobní kontakty na významné kolegy na Západě. Zároveň se velmi často setkával i s kolegy z východních zemí, kteří tuto možnost z různých důvodů neměli. Hony využíval své jazykové schopnosti, ale hlavně svou nezištnost, obětavost i organizační schopnosti k tomu, aby těmto kolegům i domácím spolupracovníkům zařídil posílání nedostupné literatury, pozvání na návštěvu zahraničního nebo našeho domácího pracoviště nebo konferenci anebo opravu jejich článků apod. Bez přehánění byl vždy – a hlavně v dobách železné opony – velice aktivním mostem spojujícím západní a východní spolupracovníky, což všichni zúčastnění s velkou vděčností oceňovali (a oceňují dodnes!). A tak nás nepřekvapí, že v letošním roce vyšla v českém nakladatelství Academia kniha *Macrophytes of the river Danube Basin*, kde je Hony jedním ze spoluprávníků vedle významných hydrobotaniků z Rakouska a Slovenska.

V laudatii k Honyho osmdesátinám v Živě (Živa 4/2013) jeho blízký a dlouholetý spolupracovník Štěpán Husák důkladně shrnul nejenom všechny Honyho odborné vědecké, pedagogické a organizační zásluhy (a patřičná ocenění za ně), ale i jeho veřejnou činnost, která je neméně bohatá. Tak např. v 50. letech Hony vedl turistický oddíl mládeže, založený v mezích tehdejších možností na skautských zásadách a v 80. letech třeboňskou organizaci ČSOP. Po „sametové revoluci“ Hony nezůstal lhostejný k politickému a společenskému dění a ve dvouletém období v letech 1990–1992 pracoval jako zvolený poslanec tehdejší České národní rady. V ČNR se zasloužil mj. o přípravu zákona na ochranu přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. V Botanickém ústavu ČSAV měl tehdy jen minimální úvazek. První z autorů vzpomíná, jak Hony přijížděl pozdě večer po schůzích ČNR z Prahy do Třeboně a po nocích se snažil aspoň trochu dohnat zameškané odborné záležitosti. V 90. letech byl pak členem zastupitelstva města Třeboně a působil v komisii pro ekologii a životní prostředí. Hony si nikdy nestěžoval na ztrátu času v obou místních orgánech, snažil se maximálně využít omezený rámec a pravomoc obou orgánů ke zlepšení životního prostředí.

Hodně dlouhý článek by vydal na specifikaci Honyho pedagogické činnosti na Biologické (dnes Přírodovědecké) fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kterou pomáhal v roce 1991 založit. Jeho rukama prošlo za tu dobu mnoho stovek studentů a desítky z nich skončili jako jeho diplomanti či doktorandi. Všichni oceňovali kouzlo jeho mimořádné osobnosti – laskavost, obětavost, nezištnost, toleranci, srdečnost, přátelství a skromnost i schopnost vytvářet kolem sebe dobrou náladu a pohodu, a také jeho vysoké odborné znalosti. Jednou ze zatím posledních publikací, kterou Hony spolueditoval, je souborné dílo o mokřadech „Mokřady: ekologie, ochrana a udržitelné využívání“ (editoři H. Čížková, L. Vlasáková L. a J. Květ), které vydala Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích v roce 2017, a je tak dnes nejkompaktnější učebnicí k ekologii mokřadů v češtině. I samo slovo „mokřad“ má na svědomí právě Hony – tento dnes běžně užívaný odborný termín zavedl v 70. letech do ekologie jako ekvivalent anglického termínu „wetland“.

Nejen věda, ale i pevná křesťanská víra a skautské zásady jsou hluboko v Honyho duši. A tak je Hony je již dlouho pro všechny, co ho poznali, standardem a synonymem slušného chování. Mohli jsme totiž právě u Honyho vidět, že je možné normálně spojit výkonnou a efektivní vědeckou práci či univerzitní výuku s laskavým přístupem k lidem, nezištným a přátelským chováním a s odpovědností za svůj ústav, obec nebo stát a také jeho přírodu, životní prostředí i demokratické uspořádání naší vlasti. Ti z nás, kteří měli možnost prožít desítky let vedle Honyho jako jeho spolupracovníci, jsou za tento příklad velmi vděční.

Za to všechno i za osobní přátelství chceme Honymu při této příležitosti od srdce poděkovat a popřát mu do dalších let pevné zdraví, hodně radostí a splnění všech jeho tajných přání. Kdyby se do nějakého naučného slovníku významných osobností vkládalo heslo „Dr. Jan Květ“, tak bychom navrhovali, aby tam stálo nejen: „významný produkční rostlinný ekofyziolog a mokřadní ekolog“, ale i „demokratický veřejný činitel a vynikající člověk“.

Lubomír A d a m e c & Andrea K u č e r o v á